PAMFLET
1486

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

L 696

GHESPRAECKE VAN LIEF-HEBBERS DES GHEMEYNEN NVTS.

Die gesocht werden inde Steden Opinio ende Sapientia Humana: maer ghevonden werden in het veracht Dorp-ken Veritas.

Ghemaeckt inden Jare 1577. Ende Ghedruckt in't laetste van December, Anno 1608.

60

1486

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

Totten Lesers.

DIt cleyn tractaetken handelende vande waere Lief-hebberen des ghemeenen Nuts / is in gheschrifte ghesteldt inden Jaere vijfthien-hondert seven ende t'seventich / ontrent een halff Jaer naer de Gendtsche Pacificatie / ende heeft tot noch toe verdruckt geleghen. Maer want my t'selve nu ter handen is ghecomen/heeft my goet gedocht/t'selve deur den Druck gemeen te maecken / ende u luyden daer mede te vereeren/tot eenen nieuwen Jaere/ ter ghedachtenisse vanden ghenen die't gemaeckt/ende my eertijts geschoncken heeft/ vint ghy daer wat goets inne/doeter u profijt mede/ende vaert wel. Inden Haghe desen twee-en-twintichsten Decembris Anno sesthien-hondert ende acht.

V. E. dienst-bereyde

P. Bor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

Ghesprake
VAN LIEFHEBBERS
Des Ghemeynen Nuts.

Persoonen.

Gevaer Hulp-soeck Legaet, uytghesonden van een Heer ghenaemt Aristarchus, Heer tot Voel-smert vander Landts noot, Gouverneur ende Stadt-houder Generael van t'Ghemeen beste.

Ian, de Hertoghe,
Eersucht, Amman, Hoof-meester/
Werner Bugeus Vander Const/ Edelman/
Geerhart Coopman, Merckt-ganger/
Coen Rijckaert Bou-man / Cock/
Meynaert Bisschop,
Kersten Goed-aert vergheten Burgher/
Zophia zijn Huysvrouw.

Gevaer Hulp-soeck Legaet.

Goede Godt wat goeder Heer dien ic/
wat mochtmen meer goets wenschen voor dit Lant / dan
dat hy veel dienaren hadden hem in goetheyt ghelyck zijn-
de: als anderen/aenden stier vanden Schepe des ghemee-
nen nuts sittende, heele nachten over drincken/de ghesont
heydt van lijff ende sinnen crincken / ende des volcx noodt
vergetende/alleē op haer wellust dincken: So sie ick mijn
Heer dickmael / cranck zijnde door onophoudelijcken ar-
beydt ende slape-loose sorchvuldicheydt / hem selve noch meerder swacken/om-
t'ghemeen best te moghen stercken/besorghen/veylighen ende vrijen. Men seyt
ghemeenlick: Soo de Heer is / soo zijn syne Dienaren. Ist dan niet wonder
dat dese soo bekende/vermaerde/ ende Landt-nutte deuchde mijns Heeren/soo
luttel na-volghers can becomen? Hy slacht die Kaerse/diemen door syn lichten
anderen nut zijnde/haer selven siet verteren/verteert syn Goet/Bloet/ eñ Zin-
nen voor t'ghemeen goet: Maer meest elck steelt / rooft ende vernieldt het ghe-
meen goet/om hem selve rijck ende machtich te maecken: is dat niet een claech-
lijck jammer? Dit bevint mijn Heer/niet van huyden off gister/maer nu al van
over langhe Jaren/ sonder dat nochtans des volcx ondanckbaerheydt/nochte
veler ontrouwicheydt vermach te vertragen syn stadighe liefde tot het gemeen
beste/die hy daghelicx uyt-sendt aen allen hoecken om ghetrouwe hulpers te
soecken/soo hy nu noch jeghenwoordelick doet: Wie soude sich niet verwonde-
ren van soo [illegible]ntvastighe Liefde? wie moet niet prijsen sulcke sorchvult

moi

moeyten? wie behoort niet te lusten die loffelicke weldadicheydt nae te volghen? Maer waer brenght my mijn ghedachte? wie doet sulcx? weynich / O seer weynigh Menschen / t'geschiet altijt meest / dat minst behoort / daerom heeft mijn Heer vrome luyden ghebreck: dit weet hy: dit bedroeft hem: dit gaet hem soo ter herten / dat hy al huyden ten Clocke drie (als elck noch lach en droomde) my dede halen / ende in syn Camer leyden / daer hy my desen Brief gaff / met ernstelijck bevel nergens te rusten / tot dat ick ghevonden sal hebben / soo vele Menschen / als ick weet te beloopen / die ware Lief-hebbers zijn van't Ghemeene-beste: dats nu myn bootschap: Nae sulcke luyden soecke ick ende om die te mogen soecken daer sy syn / oock om die ghevonden zijnde te kennen / hebbe ick bericht ontfanghen / oock desen openen brief aen soodanighe menschen houwende / inde groote Stadt ghenaemt Opinio, sal icker vele vinden (seyt mijn Heere) die't Meesterlic schijnen / maer weynich / of geen die't zijn. Inde Stadt Sapientia humana soude icker vinden / die't om hen selfs willen noch wel begheeren te helpen: Maer daer is een veracht Dorpken ghenaemt Veritas, daer soude icker al ghewis eenige oprechte vinden: doch nademael men door de Stadt Opinio, alsmen den rechten wech hout / so wel comt tot het voorschreven Dorpken / gelijck alsmen daer door-gaende / ooc door den lincker af-leydende wech geraeckt tot der Stadt Mendacium, soo wil ick in dese Stadt / nu voor mijn ooghen wesende / oock treden inden vernaemsten Herberghen / om te vernemen / of ick daer eenighe soodanighe luyden can vinden / ende voorts door-wandelen nae t'voorschreven Dorpken waerts. Hola! wat sie ick hier uyt-hanghen? dit moet vylo gheen Catholijcke Stadt zijn / want hier hanght uyt een vermomde Jouffrou / ghenaemt Jouffrou Hypocrisis. dit schijnt aende menichte van heerlicke Wapenen (die voor aen de Gevele staen) een vermaerde Herberghe / daer groote Hanssen Herberghen: ick wil hier inne treden / ende vraghen / of yemant hier sy / aen wien dese mijnen openen Brief is houdende. Wat ou / t'Voor-huys is

Hier sit een groot häs die veel Edelluyden ende Dienaers ter tafels dienen.

ledigh van luyden: ick hoor volck inde Camere: t'schijnt noch maeltijdt te zijn: ick wil binnen treden: Ick wil hier versoecken / oft luyden zijn die ick soecke: de tijdt is ghetreft: t'Fruyt is op den Disch: de Maghe is ghestilt: de Mondt heeft ruymte om te spreecken: ick wil hen-luyden groeten.

Edele / vermoghende / wijse / vrome / discrete Heeren / Godt zeghene u Maeltijt / ende bidde dat U. E. bescheydenheyt / dit vroom in-comen int goede wil nemen van my / die / soo Leersen ende Sporen betuyghen / in haesten come / omme te vinden soodanighe luyden / als d'opschrift van dese opene Credentie-Brief met brenget.

Eersucht Amman.

Hy leest d'opschrift buyten s'monts. Opschrift des Briefs.

Keyckt hier den Brief goede Man: ja Vrient ghy hebt hier de luyden soo recht ghetreft / dat hier niemant inder Cameren en is aenden welcken dit op-schrift niet en houwet / Dat luydt alsoo. Aen allen Hooch-geboren, Wel-geboren, Ghestrenghen, Edelen, Vromen, Geleerden, Verstandighen ende waerachtighen Lief-hebberen van t'Gemeen-beste

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

Is dat sulcx/soo ben ick hier ghestiert door den Enghel Tobie selve/
ende dat geheel teghen t'vermoeden mijns Heeren/die my seyde/dat ick
soodanighe luyden weynigh soude vinden in dese Stede.

Ian de Hertoghe.

Wie is u Heere/Vrunt?

Legaet Gevaer oft Noot Hulp-soeck.

Dat is/Heere/de Prince van Phil: Stadt-houder Generael van't
Ghemeen-beste.

Ian de Hertoghe.

Hem kennen wy wel Bode/ ghy zijt hier te recht gecomen / ende sult
met vruchtbare antwoorde u Heere spoedelick mogen verblijden: Leest
op den Brieff Amman, Laet ons d'inhouden hooren.

Eersucht Amman.

Ick doet mijn Heere. Allen waren Lief-hebberen van't ghemeyne Inhout
beste van Hooghen oft Nederen state/ ontbieden wy Voel-smert vander des
Landts noot, Stadt-houder Generael van't Gemeen beste, elck naer zijn- Briefs.
der waerden Saluyt. Doende claeghlicken te weten/ dat het Gemeen
beste der Nederlanden, door Godts zeghen / ende Landt-zaten vernuf-
tighe neerstichept/in Coop-handel ende Handt-wercken/geraeckt zijn-
de tot sulcken welvaren ende Rijckdom / dat die selve een begheerlijcke
aen-locxele gewordẽ was vander Spaenscher Gierichept/ welcker on-
versadelichept met het behoorlicke deel niet vernoegẽde/daer door ont-
steken is gheweest / om t'geheel op te slocken/ende dat met sulcker blin-
der vierichept/ dat sy duysent listen gesocht hebben/om die Rijcke Lan-
den te brengen tot oproer / eñ dan onder dexel van conquesten/ de Lan-
den van allen heurẽ Rijckdommen ende Vrijheyden te berooven/ waer
door sy-luyden t'selvs met heur felle Tyrannie langhe Iaren met bloe-
dighe Placcaten/in gheloofs dwangh/ wreedelicken versocht hebben /
maer bevonden sulcx al vergheefs te zijn/ overmits die verdruckte Ne-
derlanden/door een natuerlijcke reverentie tot heur Lants-heeren/ sich
selfs/ende by alle behooren/sich ootmoedelick vernederden/onder sulc-
ke nieuwe wreethepden tegen allen oude ende loffljjcke gebruycken der
selver Landen wesende/ sulcx dat sy met een ongheloofflicke lijdtsaem-
heydt/ soo grouwelijcke bloetstortinghe aenden besten luyden/ wesende
heure Ouders/ Vrunden/ ende Maghen truerichlicken ghedooghden/
also sulcke form becleet was metten goeden schijn van Godtvruchtic-
hept ende liefde totte zalicheydt vander Ondersaten zielen: t'welck ghe-
merckt zijnde by de heete Gelt-sucht van die Hoovaerdige Natie/ heeft
alle schaemte ende schijn van deuchdẽ ter zijden stellende/ door des Ty-
rans van Alva verwaende vermetelheydt/ soo onbevepnsdelijcken haer
Tyrannische gierichept ontdeckt / dat sy met Thiende Penningen / met
Inquisitien, ende met een Bloedige Bloet-raedt, ende anders so openbaer-
lijcken/als geweldelijcken/gepooght heeft/ alle Rijckdommen der Ne-
derlanden inne te schrapen/alle Previlegien ende Vrijheden te verscheu-
ren / alle oude ende lofflicke ghewoonten wech te nemen / ende alle den
Lant-saten der Spaengiaerden Slaven te maken: dat die hooft Ede-
len/oock die Prelaten ende Staten vanden selven Landen / der selver

soo Tyrannische ende openbare verdruckinghe / niet langher behoudens heur eedt ende eere/ hebben moghen alswÿgende aensien ende lÿden/ dat die Schaepkens/ henluyden sorchvuldighen opsicht bevolen/ also vande Spaensche Wolven (niet gheschoren) maer verscheurt ende verbeten / ende hen-luyden gulden Vliesen / henluyder grondeloose Kooff-gierichepdt tot een huyt souden werden. Des sy genootsaect zÿnde/ om niet trou-loosich voor Gode/ meyneedich aenden Landen / ende eer-loosich voor allen volcken of der Spaengiaerden ellendige Slaven of arm te werden/ door't aenveerden van een rechtveerdigh Oorlogh/ vander hooghster noot een deught ghemaeckt hebben / eñ boven sulcke eewige slavernÿe/ een lofflicke ende bestendighe Vrÿhept vercoren. Omme waer toe te comen/ sy luyden/ ende oock wy/ wel-verstaende dat Godt gemeynlick wercket door goede middelen/ die wy in desen weten te zÿn Raet-wÿse/ vrome/ ende getrouwe Mannen/ die der Landen/ boven haer eyghen welvaren/ met raet ende daet/ lÿff eñ goet behertigen/ lieven / soeckẽ eñ vorderẽ in alle saecken/ van welcke lief-hebberen des ghemeynen Nuts/ insghelicx van Penninghen wy minder/ dan ons noodigh schÿnt/ voorsien syn / omme bequamelÿcken die Spaensche Tyrannen te weeren/ uyt alle dese Landen / ende die van Godt gesondene Vrede soo waerdelick te handelen/ dat sy langhe tot der Landen welvaren/ in alder veplicht by ons soude moghen blÿven. Soo is onse dienstelÿck/ vruntlÿck ende hertelick begheeren aen allen sulcken luyden/ dat sy eerst-daeghs comen willen binnen den Landen van onsen Gouvernemente/ omme nae alle henluyden vermoghen (soo haerluyden wÿse liefde, t'selfde hen sal leeren) t'ghemeen beste te helpen vorderen/ in't stÿven/ stercken/ ende helpen vande Landt-saten/ ende krencken vande Tyrannischen vreemdelinghen. Ende dat met liefflicke eendracht te zayen onder den ghemeynen volcke / met volcomen wech-neminghe van alle hatelick mis-trouwen onder den grooten/ met voorsichtighe voor-raet teghen den bedriechlicken laghen van allen arghe-listighen schalcken / die niet en rusten haer ghewin te soecken met het ghemeen verderven / ende met milde handtreyckinghe aen den Collega van dese onsen Ghesante ghenaemt Schattinghe, V lieden allen ende een yegelicken van u lieden/ elck na synen state beloven de ende versekerende soodanighen eerlicken onderhoudt/ met soodanighe trouwe beschermínghe (met Godts hulpe) dat ghy die ghewenschte Vrÿhept/ welvaren/ ende Neeringhe sult moghen behouden/ tot schande ende spot vande Tyrannische belaghers der selver/ als ghy selfs met reden sult willen begeeren/ ende versoecken. Daer beneven dat V E. den brenger deses onsen lieven ende getrouwen Ghesante Noot oft Gevaer Hulp-soeck, gheloove wilt geven int voorder verclaren van onse meeninghe/ daer aen ons sal geschieden vrientschappe / die wy in ghelÿcke saecken te verschulden/ berept syn. Ghegheven in onsen Slote van Sorchvuldicheydt inden vÿffden Jare van onsen Gouvernemente / des Jaers ons Heeren vÿffthien-hondert seven ende t'seventich/ den seventhienden Junÿ / Onder onsen handt-teecken ende zeghele ter saecken hier beneden aenhanghende. Dat is t'inhouden des Briefs/ ende cont daer uyt verstaen/ of die Brief aen yemanden alhier zÿnde is houdende.

Ian de Hertoghe.

Ja. Die Brief hout opentlick aen ons / ende brenght goet beschepdt mede/ behalven alleen datter op't laetste wat is versuymdt / t'welck my (die anders gautsch berept soude zÿn/ metten mÿnen daer te trecken / ende de begeerde hulpe volco-

pe volcomentlick te bethoonen) onlustich maeckt / soodanigen moepten te aenvaerden.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Machmen niet weten mijn Heere/ wat dat sy?

Ian de Hertoghe.

Ja wel vrunt. Die beloste van't eerlijck onderhoudt is al te slecht daer ghestelt: daer moesten al merckelicke sommen op de handt zijn/oock moestmen al wat anders belooven/ende daer by oock al ander verseeckerheyt van't beloofde doen/so yemandt niet Geck zijnde / derwaerts soude reysen. Stelt den goeden Man aen een Disch/ ende doet hem goede chiere.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Daerom en come ick niet hier mijn Heere/ ic dancke u Edelheyden/ende gae mijnder vaerden/want my dunckt niet dat mijn Brieff hier ter rechter handen is ghecomen.

Meinaert de Bisschop.

Neen soo niet Bode/daer dooldy grofflijcken/ wy syn al t'samen soodanighe luyden/als t'opschrift aen is houdende.

Noot Hulp-soeck.

My dunckt het binnenste mijns Brieff gheheel anders luydt / dan de woorden van desen Heere selff zijn E. nu uyt-beelden/daer inne niet alleen/dat zijn E. loon boven reden/maer oock/dat de selve eenich loon begheert/ want hy schijnt Rijck ghenoech op synen costen/t'ghemeen Nut te dienen/ dat is/ dat die Rijcke Soon voede syn oude arme Moeder t'ghemeen beste / die hem rijck heeft ghemaeckt.

Meinaert de Bisschop:

Een woordt qualick verstaen zijnde/ is gheen ghenoechsame ghetuyghe van soodanighen Heere / dien wy al t'samen weten dat hy syn gantsche leven / tijdt/ sinnen ende verstandt besteet tot het welvaren synder Ondersaten.

Noot oft Gevaer Hulp-soeck.

Waer my't'vry spreecken gheoorloft / ick soude met redene daer aen connen twijffelen:maer wat hanght u mijn Heeren aen mijn spreecken? soo dunckt my oock niet dat ick hier te recht ben/ dus wil ick mijnen Heeren Gode bevelen/eñ elders gaen spooren nae de rechte luyden.

Ian de Hertoghe:

Neen vrunt/ghy zijt te recht/gaet niet wech/spreeckt wat u goet dunckt/t'sal u wel afghenomen werden/laet hooren u twijffele met redene.

Noot oft Gevaer Hulp-soeck.

Gaerne mijn Heere/nu V. E. dat ghelieft / ghy zijt Heere mede een lidtmaet aen t'ghemeyne Lichaem/ elck ghesont ofte sieck lidtmaet helpt het ander siecke oft swack lidtmaet/sonder opsien van eyghen baet / maer alleen op dat sulc becommert lidtmaet ontlast/ende t'gantsche Lichaem gheholpen soude moghen worden/als oft wel verstont/dat des gantschen Lichaems welvarẽ/ oock t'welvaren is van elck lidt bysondere.

Eersucht Amman:

Waer dooldy dubbelvoudt Legaet / want mijn Heer is gheen lidtmaet aen't Lichaem / maer t'hooft op het Lichaem / oock weet gheen lidtmaet van eens anders lidtmaets wel oft qualick varen/maer t'hooft weet dat alleẽ/als alleen met verstandt ende redene veredelt zijnde.

Legaet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Doole ick mijn Joncker/dat's mijn eerste niet/ende ducht/ten sal oock mijn laetste niet zijn: Maer ick meynde dat levende lidtmaten ghevoelen hebben/ eñ t'hoofts weten ghenieten / in't helpen van malcanderen / oock waende ick dat Keyseren selve mede lidtmaten zijn (hoe wel groote) van't Republick der aerden/daer over de Rechtvaerdichept alleen t'hooft ende ghebiedt-stere behoordt te zijn. Seght ghy my nu gelievet u / O Hooft van Volcken/of ghy t'Lichaem ghebruyckt om uwen / of u selve om des Lichaems wille: Ick meyne: Off ghy t'Lichaem doet arbeyden ende slaven om u lusts willen/ dan of ghy u Hersenen met sorchvuldigher ghedachten vermoeyt/om des gantschen Lichaems rusts willen?

Iohan de Hertoghe.

t'Minste is om t'meeste/t'meeste niet om t'minstens wille.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Soo is dan mijn Heere om t'volcx willen/ende t'volck niet om mijns Heeren willen / want het Lichaem is meerder dan t'Hooft.

Iohan de Hertoghe.

Soo ist: Maer t'Hooft is waerder dan t'snoode ende dienstbare Lichaem.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Is dat niet onder allen dinghen het waerdtste/daer meest nuts af comt?

Iohan de Hertoghe.

Jae vrunt/hier zijdy teghen u selfs/comt van t'Hooft niet meerder nuts dan vanden Lichame? syn (behalven t'ghevoelen) de andere vier edelste zinnen de Goddelicke redelickheyt/ ende heylsame verstandelicheydt niet inden Hoofde? welcx nutbaerheydt in't recht ghebruycken / de gantsche Romp des dienstlijck lijfs ghenict ende deelachtich wert/ is dan t'Hooft niet het waerdtste deel des Lichaems?

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Ja voorwaer alst wel ghebiedt: Maer dit gheschiedt niet daer des Hoofts onbescheydenheyt arbeydt/ om door't tot sich trecken van't nootdruftigh voetsel der leden / hen selve willende groot maecken / den leden verdorret/ ende sich selfs groff op-blasende als een Pot/ lelijck doet swellen/ daer't om te versaden/ een onversadelicke verbeeldinge van wellust/den lendenen swacket/eñ t'mergh upten Pijpen distileert / daer't om de hetten van een onbillicke toorn te vercoelen/ eenighe ghesonde lidtmaten vyandelick af doet houwen/of daer't met ontreckinghe vanden bloede upten Aderen vanden Handt inden Arm/den Handt doet verdwijnen/ ende in den Arme een verderffelicke Apostumie doet rijsen.

Iohan de Hertoghe.

Dat's al t'samen alsoo. Maer soodanighen Hooft en ben ick niet.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Met oorlof mijn Heere: Zijdy t'Hooft ghebooren of ghecooren?

Iohan de Hertoghe.

Ghecooren.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Teghen/sonder/of door u begheeren mijn Heere.

Iohan de Hertoghe.

Door mijn begeeren/ als die nu wiste dat Godt my begaeft hadde met wijs-

heydt

heydt ende liefde ten ghemeynen Nut/daer door ick/niet willende sulcke gaven vruchteloos begraven/lust hadde om daer met den gemeynen volcke te dienen/ als die niemant boven my bequamer daer toe en sach.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Moghelick Heer door de Brille van mijn Juffrouwe Philautia, t'mach oock syn dat mijn Heere de Diogenessche Lantaerne niet recht en heeft ghebruyckt/ in't soecken nae soodanighe luyden: Maer is mijn Heere gecooren/ ende tot een Hooft aenghenomen / dat is dan gheschiedt op seeckere voorwaerden/ daer by t'volck eenighe vryheyden ende gherechticheden bedonghen/ende aen sich ghehouden heeft.

Iohan de Hertoghe.

Soo ist trouwen.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Hebdy sulcke beloften altijdt trouwelijcken onderhouden?

Iohan de Hertoghe.

Ja soo langhe t'volck my onderhielt hen-luyden beloofde onderdanicheydt.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Ick wil nu niet segghen by tijden wel te ghebueren/ dat eenighe Lants-heeren selfs wat te gonstighe Richters zijnde/in haer eyghen saecke/den Ondersaten t'Crijem van Lese Majeste opleggen/sonder saecke. Item/ datmen soo begheerlick verlanghet om t'volck schuldich te maken: Ja datmen selfs oorsaecken toe gheeft/ door bedeckte twist-sayinghe onder den Ondersaten/oock Steden teghen malcanderen / omme alsoo met het deel vande rijckdommen ende vryheyden niet ghenoeghende / alle des volcx vrijheydt ende rijckdommen tot sich te trecken. Ick stel mede ter zijden / dat de Princen veelmael uyt lust / om een hooghmoet te wreecken/of in prachtich Hof-houwen/ allen om-leggenden Princen te boven te gaen/ den armen Ondersaten berooven/schatten/scheeren/ ja villen ten beene toe/ende met onlijdelicke lasten/ oorsaecke gheven tot oproeren. Soo laet ick oock staen/dat de wraeckgierighe toorn/ onder eenen deuchdelicken schijn/veelmaels t'gantsche Lant bloedich maeckt/ door't dooden van meenichte onschuldighe Ondersaten: ende maecke nu oock gheen verhael van sulcke onmatighe mildtheyt eenigher voorsz/dat sy dickmael door eene gesochte oorsaecke/machtighe rijckdommen den ghetrouwen Ondersaten benemen/ ende die verschencken aen Tyrannen/Pluymstrijckers/Schalck-narren/Hoeren ende andere verderuers der Princen. Van alle dese saecken wil ick nu niet een woort aen-roeren /wel wetende / dat het verhael ende bewijs van dien byden ghemeynen Heeren niet min hatelicken dan onvruchtbaer is: Maer dat moet ick nu segghen / dat ick niet en soecke sulcke Heeren / want die hen Heerschappie aenveerden/om haer eyghen (doch valsch gewaende) nut/ daer in geleghen/dat sy nae lust moghen ghebieden/haer Vrunden goet doen/die sy haten quaet doen/niemanden vreesen/ onghestraft desen t'zijn te nemen/ dien/ dat een anderen toehoort/te gheven/te Vlieghen/te Jaghen/ te Vrouweren/Banchetteren/ende in summa/ te leven nae haer (onwijse) wenschen / tot last/ verdriet/ angst ende jammer vanden Ondersaten/welckers welvaren sy niet en beminnen noch soecken/ alsoo sy t'volck niet en achten dan als Honden/Voghelen/Esels/ende Paerden/tot hen-luyden Nut/dienst/ ende lust geschapen te zijn. Neen/ soodanighe Heeren en staen in mijn Brieff niet beschreven / ende en soecke die

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

daerom oock niet: maer soecke Heeren/welcker hooghste lust is den volcke tot verstandt/rechtveerdicheyt/maticheyt/ende tot allen anderen deughden aen te voeren/ende soo door verbeteringhe der menschen het ghemeen best te verbeteren als die gheen hoogher lust en heeft dan in groot-wordinge syner Ondersaten/welckers welvaert ende rijckdommen hy de synen achtet/ende verde boven den synen lievet ende benaerstight: Dit zijn Heeren die haer Ondersaten houden niet voor Slaven/maer voor hen-luyden vrye ende lieve Kinderen: dit syn gheen verslinnende Wolven/maer sorghvuldighe Herders der Schapen/die daer inne hen-luyden grootste eere achten gheleghen te zijn/dat hare Schapen ruygh van wolle/ghesont/sterck/vet ende welvarende zijn/ende op goede Weyden veyligh haer voetsel nemen.

Ian de Hertoghe.

Geck/geck/dat's geckernije/ende een geck Landts-heere die soo is.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Dat's een wijs ende oprecht Hooft/die soo is.

Ian de Hertoghe.

Sulck Prince waer eer een arm Slave te noemen dan een Lantsheere.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Sulck Prince is een recht Prince ende vry Heere/wiens Scepter of macht leyt op syn selfs (niet opte armer Ondersaten) schouderen.

Iohan de Hertoghe.

Dat heet ghy een Heer te zijn/ende Ick houde dat voor een Knechtelijcke dienstbaerheydt.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Dat is die meeste Heere/die den meesten Menschen dienst ende Nut doet buyten yemants last of schade/ende sulck Hooft is waerdigher/edelder ende beter dan t'gheheele groote Lichaem/hoe cleyn dit Hooft daer jeghens schijnt/want van sulck Hooft comt de waerdighste nutbaerheydt.

Iohan de Hertoghe.

Soude dat Heerschappen zijn? dat's (segghe ick noch) niet dan dienen/sorghen/arbeyden met hert/hooft ende zinnen/ende dit noch voor een ander: wanneer soudet dan eenighen lust ghenieten?

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Wel/Heerschappen en is gheen spelen gaen: wie syn lust soeckt meer dan s'volcx Nut/die heeft hen selve ende niet het volck lief: dese luyden soecke ic niet/maer soodanighe Princen/die in s'volcx verbeteringhe/soo haer lust soecken/dat sy geen arbeyt/moeyten/noch swaricheyden ontsien/alleen op dat het volck deughdelijck/onbehouftigh ende rustigh soude moghen worden ende blijven: daer sulcke Princen in sulcken Arbeydt vlijtigh volherden/gheeft oock de opperste goede Prince syn zeegen/sulcx dat de vruchtbare ende ghewenschte wasdom/van s'volcx verbeeteringhe/desen Prince met sulcken Edelen/Goddelijcken ende heylsamen luste stadelijcken vervullen ende verblyden.

Eersucht Amman.

Dat zijn droomen/alle liefde des Menschen begint aen den Menschen selve/wie hem selfs niet nut is met het benaerstighen van rijckdom/macht ende wellust/hoe can die een ander nut zijn? mijn Heer heeft recht geseyt/dat sulc Lantsheere als ghy soeckt een geck soude zijn/want dese soude moeten al syn eyghen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

nut ende lust versuymen / jae hem selfs verderven om synder Ondersaten nuts willen: dat en ghebiedt ons de Heere niet daer hy seyt: Hebt u naeste lief als u selve: Hy seydt daer niet meer dan u selve / dus spreeckt ghy teghen die heylighe Schrift / oock teghen de redene / ende verciert een spotlijck Ideam Platonis, want ick hout's onmoghelick / dat eenich Mensche een ander liever mach hebben dan hen selven / ende u Lants-heere soude moeten t'volck beminnen boven hen selve.

Ian de Hertoghe.

Dat's wel gheseydt / ick achts mede onmoghelick datmen soodanighe een soude vinden onder den Sonnen.

Meinaert de Bisschop.

t'Is seecker onmoghelick / lichter salmen een witte Raven vinden / immers / men mach wel een Raven wit / ende sulcken Mensche met woorden af-malen: maer men salse op't Aertrijck niet vinden / ende is maer een gheneughelijcken droom sulcx te wanen.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

t'Is gheen spottelicke Ideam, noch gheen witte Raven / ick soecke maer een Recht Christen Lants-heere / sulck Prince was Christus / die elck diende / ende uut was ende syn leven gaf voor syn Schaepkens: Nu heeft dese ware Meester die const van lief-hebberen niet nijdichlick by sich alleen verborgen / maer mildelick anderen voort gheleert ende soodanighen perfecten Jonghers ende liefhebberen van anderen ghemaeckt / dat sy mede haer leven voor haer naestens heyl ghaven / ende waerachtelicken conden wenschen van Gode verbannen te zijn / op dat haer naesten behouden mochten werden: Maer seecker mijn Heeren / nademael ghy-luyden seght onmoghelick te zijn / dat eenich Mensche een ander liever mach hebben dan hen selve / ende ick u moet ghelooven te spreecken t'gunt ghy waerheydt vaent te zijn / soo moet ick mede ghelooven dat ghy selve noch niet en zijt sulck lief-hebber / oock mede dat ghy onder dit gheselschap geen soodanighen Menschen kent / wat resteert my dan anders dan dat ick mijn tijt hier niet vergheefs en late deur-gaen / maer elwaerts gae spooren daer ick ware lief-hebbers vant t'Ghemeen-beste soude moghen vinden.

Eersucht Amman.

Dese Man spreeckt vreemde Paradoxa, hy ghelooft ons niet / ende geeft daer mede niet onbedecktelick te kennen / dat hy ons al t'samen aen seyt voor t'gunt hy selve mach zijn.

Iohan de Hertoghe.

Wat soude dat zijn?

Eersucht Amman.

Loghenachtich / men heeft hem nu meer dan eenmael geseyt / dat wy de rechte luyden zijn / waer aen syn Brief houdt / maer hy gheeft ons gantsch geen ghelove: Ick laet mijne Heere staen / weet ick dan van my selve niet uyt wat meeninghe ick mijn State gheaenvaert heb ende bediene? weet ick niet (segghe ick noch) dat ick alleen in allen mijnen dienste voor ooghen hebbe mijns Heeren grootheydt? rust vanden Hove / ende t'welvaren van allen den Ghesinde ende Dienaren? Die my dat wilde benemen / die mocht my soo licht vroedt-maken dat ick Hoornen op mijn hooft hebbe.

Gevaer Hulp-soeck Legaet.

By uwen oorlove / dat werdt wat te hert ghetrocken / Loghenachtich zijn is

wat

wat anders dan doolinge in't Oordeel: ick achte mijnen Heeren niet voor Log-
henaers/dat sy verde van my/maer houde de selve te doolen in haer Oordeel/
desen aengaende/ want elck is hem selfs in't Oordelen jonstigh/ alsdan yet be-
staen wert/t'welckmen doen mach uyt een quade oft goede waerom oft oorsaec-
ke/soo schrijft sich de Mensche ghemeenlicken de beste meeninghe toe/ ghelijck
of yemandt siende dat hem een arme (ten aen-sien van veel tresflicke luyden)
vraeght om een aelmisse/tot het gheven wille crijght/alleen om eere van Godts-
vruchtighe mildtheyt te behalen inden ooghen der luyden/welcker lof hy groot
achtet: sal de selve des niet teghenstaende nochtans hem selve wel connen voor
laten staen / als of hy die aelmissen ghave uyt de beste meyninghe /daer uyt hy
wel heeft ghelesen of ghehoort datse behoort te gheschieden/ te weten/op dat die
arme Mensche ter noodt gheholpen mochte zijn / ende alsoo ter zijden stellende
syn rechte meeninghe die niet goet en is / te weten / Eersucht: sal hy hem selve
een valsche meeninge (valsch in hem meyn ick)die goet is toe-schrijven/te we-
ten / lust om den naesten te helpen. Alsoo meyne ick mede dat ghy wel mocht
wanen ende dichten/ dat V.L. uwes Heeren grootheydt/de rust vanden Hove/
ende des Ghesindes welvaren alleen soect/maer uwe woorden/lochenende dat
yemandt een anders boven syn eyghen bate soude moghen soecken / doen my
noodtsaeckelicken gelooven / dat sulck u seggen niet is dan een verwe ende dec-
ken-schande van een ander meyningh/ die daer ghemeynlicken onderleyt/ende
niet soo losflick is als de voorghewende.

Iohan de Hertoghe:

Wat meeninghe dunckt u dan dat mijn Hoff-meester soude hebben?

Gevaer Hulp-soeck Legaet.

Ick ben hier niet ghecomen mijn Heere / om een Pasquil te zijn/ende door't
quade ende ware te segghen alle Mans vyandtschap op mijnen halse te laden:
maer alleen om ware lief-hebbers te soecken van't Ghemeen-beste/die ick hier
niet vinde/ende daerom dencke elwaerts te gaen.

Iohan de Hertoghe.

Seght vry uyt/gheen ondanck en sal hier waerheyt-spreecken behalen/want
wy hebben die Hemelsche Godinnen lief/ seght dan wat soude mijn Hoff-mee-
sters meyninghe zijn?

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Sijn eyghen grootheyt/rust ende welvaren/al waert oock met vercleyninge
van mijns Heeren grootheyt/tot onrust vanden Hove/ende tot verderven vant
Ghesinde/want dat elck meest bemint/soeckt elck meest/ na dien dese uwe Ets-
Hoof-meester selve voor recht houdt / dat elck hem selve meest beminnet / wat
macher uyt volghen dan dat elck syn eyghen grootheydt / rust ende nut meest
moet soecken? nu can dit selden vallen/sonder een anders grootheyt / rust ende
nut te verminderen / soo volght dat hy't oock voor recht hout zijn eyghen bate
met een anders schade te benaerstighen: waeromme soude hy dan laten sulcx te
doen? na dien hy't voor recht ende behoorlick achtet: dese meeninghe doet be-
gheerlick loopen na Staten van Justitie / om door onrechte coop van t'rijcke
gheldt / het rechte recht der armen onrecht te maecken / om Rent-meesteren te
werden/ende den Boeren haestelick doende betalen/maer den Heere lanckfaem
betalende van een Penninck door den woecker over twee te Alchimisteren / en-
de om bewint te hebben van des Landts-heeren goederen / ende tot haren scha-
de voor haer eyghen bate groot te maecken.

Werner

Werner Bugeus vander Const Edelman.

Wat nu? sal dese Esopische onschamele Plompaert alle den dach syn lust boeten met mijnen Heere ende elck hier syn onlust soo spottelick te segghen? Pots velten, eer ick langher ghedooghde dat mijn Heere die smaetheydt gheschiede soude ick hem met grove buysten op syn grove Bachuys / syn spijtige grofheyt bethoonen: wat laet sich dese Schant-voghel ende Naem-schender duncken? is hier niemandt die t'Ghemeen-beste lief heeft? heb ick selve niet mijn armoede verlaten etlicke Jaren langh om t'Ghemeen-beste? in vreemde Landen swervende allen goeden consten gheleerdt? jae oock de ghevaerlicke Crijghs-conste vromelick ghehanteert? hadde hy daer maer van een toorn ghesien hoe ick niet anders / dan of mijn gantsche lijf van Stael waer gheweest/ (soo waerlic mijn herte is) op allen schut-gheveerten/aen allen stormen/ja midden onder der vyanden Batailljen stoutelick als een Leeuwe/ mijn handen gerept/mijn lijf gheweert/ende den Vyanden vernielt/ doorsteecken / ende upten Velde ghesleghen hebbe: ick dencke dat het aenschouwen van mijn ghevaerlicheydt alleen / hem inden broeck soude hebben doen vuylen: wat heeft my anders hier toe gedrongen dan liefde om t'Ghemeen-beste te moghen vorderen? om t'Ghemeyn-beste te verlustighen / te vercieren / ende te beschermen? voeght dat den Edeldom niet? is dat gheen rechte Edelheyt? Is dat (segge ick noch) niet alleen Edel zijn met Namen ende Wapen? wie mach lochenen datmen soo doende t'Gemeenbeste boven eyghen baet beneerstight?

Iohan de Hertoghe.

Wat seghdy daer toe goede vrundt?

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Niet mijn Heere/ick verstomme.

Iohan de Hertoghe.

Waerom dat/ heeft u een Wolff ghesien?

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Dat ghelove ick/want ick verschricke van dese Edelmans snedighe woorden / die wel tot den vuyst schijnen te strecken teghen my / die maer metter tonghen strijde / waer dat vroomheydt met soo ongheliicke weer my te bevechten?

Iohan de Hertoghe.

Des behoefdy niet te duchten/maer spreeckt vrypelijck upt t'gunt ghy daer teghen weet te segghen/

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Of de[illegible]/ sulcx als hy vertelt/ ghedaen heeft weet ick niet/ maer weet wel datmen al dat mach doen / soo wel om syn selfs als om t'Ghemeen-besten wille/ dit gheschiet minste/dat meeste/doch schijnet wel aen syn ghewade/golden Ketingh/silveren Dolck/ende anders dat hy gheen schade by den Crijgh heeft gehadt.

Werner Bugeus vander Const Edelman.

Dat wolt der Duyvel/ soldemen dan om schade te behalen t'leven in gevaer stellen? hebbe ick wat verovert / des heb ick Godt ende mijn vromicheydt te dancken.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Dat's wel / maer t'Ghemeen-beste behoeft nu noodtlick soodanigher vromer Edeluyden/ die macht ende verstant hebben om hulpe te doen/ daerom na-

demael ghy zijt (soo ghy seght) een lief-hebber van t'Ghemeene-beste/so is nu den tijdt dat ghy metter daedt bewijst t'gunt de mondt spreeckt. Ende om u jmmers daer toe lustigher te maecken/so wil ick u een verholentheyt/die waerachtigh is/ ontdecken. Daer is ghesloten/om allen goeden gheesten lustich ter hulpen te maecken / datmen allen luyden van wat Stenden sy zijn / diemen bevindt eenighen sonderlinghen dienst/ hulpe of weldaet aen't Ghemeen-best bewesen te hebben/sal vereeren met Staten van eeren so sy daer bequaem toe zijn/ ofte beloonen met eenighe juwelen of vrijheyden inden ghemeen Lants lasten/ sulcx dat voorts aen niet meer eenich Mans sonderlinge deuchde of vroomheyt onvergolden sal blijven.

Werner Const Edelman.

Borghe waer goet/ick prijse een Mussche inde handt boven een Ooyevaer inder lucht: acht ghy den luyden soo slecht dat sy den Esopischen Hondt souden navolghen in't verliesen van dat sy nu al inden mondt hebben / om den schaduwe van schoon woorden te erlanghen?

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Neen goede Man so slecht ende recht can ick u qualick achten dat ghy t'Gemeen-beste lief sout hebben / nademael ick sulcken grooten ghesoeck van eygen baet in u mercke/wie eenen anderen recht lief heeft / diens hooghste lust ist den gheliefden liefde ende weldaedt te bewijsen / ende dat soo gheheel / sonder te sien op loon of eyghen baet/dat hem oock de gedreyghde straffe ende vreese van alle t'syn te verliesen niet en mach af-schricken dienst ende hulpe te doen/den genen die hy lief heeft/soodanighe liefde hebbe ick in dese quade tijden ballinc ende van alle mijn have berooft zijnde / ghenoten van ware Lief-hebbers, die my/ teghen t'verbot of lijf-straf des Dux d'Alva vanden ballinghen hulp te doen / niet ghelaten hebben vrijmoedelick gelt met troost-brieven aen my te seynden/ soodanighe achte ick ware lief-hebbers ende vrunden.

Werner vander Const Edelman.

Soodanighe acht ick ware Narren ende Gecken.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Soodanighe ware Narren soecke ick / ende nadien ick u Waer-ner voor noemen / soude ick my verblijden dat ick aen u sulcken Waer-nar hadde ghevonden. Ghy-luyden schijnt Evangelische hier : t'Evangelie prijst soodanighe Waer-narren/die haer leven gheven voor haer naesten: seecker / ist goet voor den naesten/ hoe veel prijselicker ist voor t'Ghemeen-besten / etlijcke honderdt duysent naestens in sich behelsende. Maer soodanich lief-hebber is (so ick bevinde) een seltsaem wilt-braet inde Werelt: daer d'Opinie Voochdesse is/niemandt doet daer wat hy en weet waerom: alsoo werdt nu de liefde ende vruntschap een Coopmanschap / heeftmen schoon wat inden schijn dat is een Spieringh om een CabbelIauwe/soo ist schencken niet van Anghelen ende een winstghierighe Woecker.

Gheerhardt Coopman, Merct-gangher.

t'Schijnt dat hier nienandt voor desen Man veplich is/die selve meer schijnt te wesen een spijtige Pasquil/dan een vruntlicke Legaet: Mach dan de Coopman niet ghespaert zijn? wie doet het ghemeen-beste (jmmers in dese gebroocke Landen) doch meer nuts dan den Coopman?

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Die

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

Die t'Landt door't swaert/ende goede wetten/ soo breedsaem houdt/ dat de Coopman veplich mach wandelen ende handelen.

Gheerhart Coopman.

Is de Coopman dan onnut?

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Neen/want als hy met Monopolien/Woecker/voor-coop/bedroch/eñ listighe behendicheyden den ghemeynen Man uytsuyght/is hy den Lande verderflijck/dat's ergher dan onnut: maer als hy met ghetrouwer vlijten/om redelijc ghewinne/ den Lande dient met invoeringhe van behoeftighe / uytvoeringhe van overtallighe / ende vertieringhe van nutte waren / is hy den Lande nut / t'welck noch al (soo wel als Cryghs-handel / goede consten/ vonnissen ende regeren) mach gheschieden om eyghen bate/soo wel als tot nut van t'Ghemeenbeste: wildy nu dat ick u reeckene voor een recht lief-hebber van t'Ghemeenbeste/soo verclaert dat ghy u coopmanschap meer drijft om des Ghemeen-bestens/dan om u eyghen nut.

Gheerhart Coopman.

Wie doet sulcx? seecker die soo wilde Coopmanschappen / en soude niet langhe Coopman blijven/maer haest een Maeckelaer / jae Bedelaer worden voor die Kercke: want dese comende voor allen anderen met Cooren ter Marct in syn Vaderlandt daer groote dierte waer / ende wetende datter veel andere met Cooren na comen/ soude metten Siciliaensche Coopman moeten segghen: my volghen noch veel Schepen die alle daghe hier sullen zijn/als die der Gemeenten schade in't dier coopen hoogher soude achten / dan syn eyghen baet in't dier vercoopen.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Ghy seght niet qualick: maer dit mishaeght u qualick/ ende ghelcove daerom oock qualick/dat ghy een recht lief-hebber zijt van't Ghemeen-beste.

Coen Bouman Cock.

Ghenomen beste Man/ ghy daer in al recht haddet teghen desen man/overmits veel alle Coophandel so verdorven ende vervalscht is/dat hy schijnt schade te moeten lijden die eenighe Coophandel sonder vervalschinghe oprechtelicken wilde drijven/ wat gaet sulcx my aen? ghemerckt dat in mijn hanteringhe ende mijn neeringhe soo nootelick is/dat het Republick sonder my niet en valt/ende mijn neeringhe soo nootelick is/dat het Republick sonder my gantsch niet en mach bestaen / want souden wy Ploeghen / Sayen / Mayen/ Planten/Weyden/Melcken/Wringhen noch Karnen: elck soude haest moeten vasten ende niet langhe vast staen: maer verdwijnen / vallen / sterven ende bederven.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Noodtlick/is vrundt/ende dienstelick is u neeringhe voor't Ghemeen-beste/ oock mach u hanteringhe gheschieden oorbaerlicken / sonder t'pleghen van valscheydt: maer doet ghy-luyden dat al t'samen? daer is grootelicken aen te twijffelen. Ende ghenomen ghy't noch al t'samen schoon sonder arghelist dedet: volght daer uyt dat ghy't al t'samen tot liefden van't Gemeen-besten doet? streckt u lust/ begheerte ende meeninghe meer om t'Ghemeen-landt/ dan om u selffs nut te doen.

Coen Bouman.

De wenner behoordt den Kraegh toe/ ende de arbeyder is syn loon ende cost waerdigh:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

waerdigh: soudy willen dat wy t'Lant dienende niet verdienen: maer verhongheren souden. Wie soude dan t'Landt langhe moghen dienen?

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Dat's de meeninghe niet/maer de Vraghe is / of ghy t'Lant meer dient om dat ghy t'Landt soudet nut zijn/dan om dat ghy selfs loon soudet vercrijgen? ic meyne wel dat het loon meer by u luyden ghesocht wert ende begheert/dan des Landts nut ende welvaren: handelt ende dient ghy ghetrouwelick men mach u wel te recht ghetrouwe ende nutte Dienaren noemen: Maer geensins waerachtighe kinderen ofte Lief-hebbers van't Ghemeen-beste. Een Huyrlingh doet niet qualick als hy vlytelick arbeydt om tamelick loon: maer loflicker doet een Soon die niet om loon/ maer uyt lust om t'ghemeen goet van syn Ouders huys/tot nut van syn Ouders/Broeders ende Susters te verbeteren ende te vermeeren: dese zijn Lief-hebbers van't Gemeen-beste / maer niet de Huyrlinghen/ sy zijn dan oock soo goet ende ghetrou als sy willen / want die eyghen loon soeckt boven t'Ghemeen-best/is een Lief-hebber zijn selfs / maer niet des gemeenē nuts: soodanighe luyden vinde ick hier/ ende soodanighe luyden soecke ick niet/want die connen hen selve al te meesterlick soeckende vinden: maer ick soecke luyden die t'Ghemeen-beste soeckende/ hem selve verliesen/verteren/ ende ghebruycken laten/alleen op dat het Ghemeen-beste wel mach varen/dus wil ick mijn Heeren Gode bevelen/ende mijnder Straten voorts wandelen.

Meinaert de Bisschop.

Neen soo niet goede Man/wat ghy in dese niet en vindt mach wel in my wesen: of andere schoon al niet en waren Lief-hebbers des gemeynen nuts/volgt daer uyt dat Ick't niet en ben? gaet soo niet uyt een voor-oordeel wech/sonder eerst my te hooren spreecken.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Ick heb al uyt u Mondt soo vele ghehoordt/ dat ick seecker ben dat ghy van soodanighe luyden niet en zijt daer mijn Brief aen houdt.

Meinaert de Bisschop.

Dat weet ick niet.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Ick seer wel: want ghy hebt gheseyt/soo onmogelick te zijn datmen op aerden soodanighen (als ick soecke) Lief-hebber van t'Ghemeen-beste te zijn/als datmer een witte Raven op aerden soude vinden/nu zijt ghy luyden mede noch hier voor mijn ooghen op aerden: soude ghy nu segghen dat ghy soodanigh waert: soude ick u niet moeten houden voor onwaerachtige luyden? daer voor houde ick u niet/dus moet ick ghelooven dat ghy't oock niet en zijt.

Meinaert de Bisschop.

Ghy sluyt al te onbescheydelick / overmidts ghy niet en merckt op d'onderscheyt tusschen my ende desen anderen/want alle deser luyden doen gaet aen den Lichame ende have des Menschens / dat sienliche ende verganckeliche dingen zijn/ende oock Wereltsche / daerom men hem oock Wereltsche luyden noemt/ maer dat is met my anders: Ick ben een Geestelick Man, hebbende de Werelt verlaten / bemoeye my met Gheestelicke saecken / ende soecke niet anders dan zalicheyt van alder Menschen Zielen. Seght my nu wat nut of voordeel mach my daer af comen? maeckt eens anders zielen zalicheyt/mijn ziele oock zaliger dan sy is? en of sy my niet willende ghelooven alle in verdoemenisse liepen / sal

dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

dat mijn ziele oock onſaliger maecken? Nu ziedy wel dat ghy t'onrecht van my
oordeelt/ende dat ick een recht Lief-hebber ben van t'Gheineen-beſte/ja van't
rechte beſte/namentlick der zielen ende der ſelver heyl: ghy zijt (ſo ick mercke)
niet heel onbeleſen/ſoo hebdy oock wel gheleſen wat groote menichte Boecken
ick gheſchreven hebbe/om te vorderen dit alder-beſte Ghemeyn-beſte/daer uyt
ghy dan oock licht hebt mogen ſpeuren een onophoudelicken ſorchvuldicheyt/
den gheſtadighen wackerheydt/ ende onuytſpreeckelicken arbeyt/ moeyten en-
de vlijt dien ick ghedaen hebbe ende noch daghelicx doe/ alleen tot heyl/ nut en-
de welvaren van alder Menſchen zielen/ welcker zalicheyt my (ſoo gheſeyt is)
niet een haer ken zaligher maeckt: Moochdy nu oock lochenen dat ick ben een
ware Lief-hebber van t'Ghemeen-beſte?

Legaet gevaer Hulp-ſoeck.

Haddet ghy Heere met waerheyt daer by moghen voegen dat ghy in armoe-
de/ verachtinghe/ ende vervolghinghe den Menſchen leerende/ u leven voor u
Schaepkens daghelicx gheeft/ſoo men aen den Heere Chriſtum ende ſyn Jon-
gheren heeft ghesien/ſonder ſelfs in weeldighe rijckdommen anderen te ver-
volghen (ſoo men in u luyden Godt betert veel ſiet) het ſoude wat beter ſchijn
hebbē gehat tot bewijs van u voornemē/hoe wel men dannoch mocht vermoe-
den dat een onwijſe yver/ door eenigh eygen geſoeck dickmael mede ſo goeden
ſchijn voor den Menſchen mach hebben: maer wat doet nu dit u ſegghen ter
ſaecken? u luyder woorden brenghen mede dat ghy des volcx zielen ſoeckt ende
niet haer geldt/maer die daedt betuyght daer teghen/ dat ghy ſ'volcx ghelt/en-
de niet haer zielen ſoeckt/ten waer ghy wilde lochenen dat elck meeſt vindt dat
hy meeſt ſoeckt/hoe vele zielen ghy-luyden ghevonden ende ghewonnen hebt en
weet ick niet/ghy-luyden en moghet oock niet bewijſen/maer ghy mooght niet
loochenen/ ende ick behoefs niet te bewijſen hoe ontallicken menichte hondert
duyſent gouden zielen ghy ghevonden hebt? want u luyder Coninckliicke ghe-
bouwen/Keyſerlicke incomſten/ende Epicureeuſche weelde/ betuyghen dat al
veel naeckter dan u wel lief is: nu verſtaetmen mede licht dat ghy ſulcke oneyn-
delicke ſchatten/ ſonder arghelistighe ſorchvuldicheydt/ niet en hebbet connen
vergaderen/ſonder Tyrannisch ghewelt niet en mocht beſchermen/ende ſon-
der wellustighe begheerlickheyt niet en cont miſbruycken: alle t'welck niet en
mach gheſchieden ſonder den Rijckdommen/moghentheyt ende weelde te hou-
den voor u opperſte goet ende ſchat/ ſo dat u herte daer altijts is gheweeſt daer
u ſchat is. Dat nu die voorſchreven drie ſaecken den Lichaem aen-gaen hier
inder tijdt ende den ſelven hier ſchijnen te zalighen/ is kennelick/ ende blijckt
midtſdien nootſaeckelick/dat ghy u lichaem lief ghehat/ gedient ende beſorght
hebt/ maer gheenſins u ziele/ die ghy verſuymende weynigh hebt gheacht/ſoo
men niet teſſens en mach dienen den Mammon ende Gode/ſonder wiens dien-
ſte die ziele jammerlicken wert verſuymt: hebdy dan u eyghen ziele niet lief/hoe
ſoudy yemandts anders zielen lief hebben? ghy-luyden dient ende ſoeckt dan u
ſelve ende niet het volck/ ende dit op ſ'volcx coſten: des volcx gonſt ſoeckt ghy-
luyden met valſche Vrede Predicken/ op dat ghy haer ſo groote als ſotte milt-
heyt ſoudt ghenieten: hier toe verſwijght ghy die ſtraffende waerheyt/ eñ leert
niet dan ſinnelicke loghenen/ want al looptter ſomtijdts een waerheydt onder/
van vermaen tot beteringe van leven/ſoo miſbruyckt ghy die alleen tot een dec-
ke-ſchandt uwer gront-leeringhe/ daer meeſt toe streckende datmen met han-

 teringhe

teringhe van Ceremonien Gode behaeght/ende dat Godt soodanige genadigh is/ende heur sonden niet toe-reeckent/al blijven sy schoon huyden als ghisteren in sonden/ als sy maer vast ghelooven dat sy Christenen zijn/ ghedoopt zijn etc. Dese ruyme wech vint het volck ghemackelick / leven metten ellenboghen op sulcke cussentgens / ende beschencken sulcke ghenade-Predickers ryckelicken: nademael ghy-luyden dan om u eyghen stadigh ghewin/ t'volck in sonden laet blijven/sonder hun beteringe te benaerstigen/maer wel u rijckdom ende machte/hoe salmen ghelooven dat ghy een lief-hebber zijt van't Ghemeen-beste?

Ian de Hertoghe.

Wat nu Vrundt / soude hier dan niemand zijn die t'Gemeen-beste lief heeft?

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Ick kan soodanighe Menschen hier niet mercken.

Meinaert Bisschop.

By wat reden doch?

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Die meyn ick nu al meer dan ghenouch ghesept te hebben/al en schijnet mijn Heeren niet ghenoegh/ende soudes noch meer connen segghen/ indien-men my wilde Antwoorden op mijn Vraghen.

Ian de Hertoghe.

Dat sal zijn/vraeght maer.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Mach oock yemandt recht lief-hebben t'gunt hy niet en kent?

Iohan de Hertoghe.

Neen.

Meinaert Bisschop.

Geensins/want alleen door de schijn van waerheyt/van goetheyt of schoonheyt/wort alles lief gehadt: hoe sou dan yemant moghen lief hebben t'gunt hy niet en kent voor goet of schoon? Hier sal niemant onser teghen seggen / want het spreeck-woort oock leert/dat on-kunde on-minne maeckt.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Dat's recht gheantwoordt/ nu mach elck segghen wat hy acht dat het Ghemeen-beste sy/dat is wat in't alghemeen/oock den Menschen best sy.

Iohan de Hertoghe.

Datter een Landts-heere na syuen Lust ghebiede/ ende dat alle t'volck hem uyt Vreesen Onderdanich sy.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Dat waent ghy Gen: Vorst u goedt / maer off sulcx den volcke goedt sy en dunckt my niet.

Eersucht Amman.

My dunckt het ghemeen beste daer inne gheleghen te zijn / dat de Rijckdom soo overvloedigh sy int Landt / datter veel groots Processen werden / ende des Landts-heeren in-comsten ontallick zijn.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Seecker dat sulcx voor den Rechteren ende Ontfanghers goet schijnt weet ick wel: maer of de Twistighe Weelde beter sy voor den volcke dan de Vreedsame Noodtdrust/soude moghen aen ghetwijffelt worden.

Werner Bugeus Const Edelman.

Hoe

Hoe onbescheyden ende waerachtigh men spreeckt: Dese Weder-spreecker twijffelt daer aen / nochtans twijffel ick niet of t'Ghemeen-beste bestaedt daer inne/datmen allen goeden Consstenaren in tijden van Vrede/met eere ende rijckelicken Loon beschencke/ en allen vromen Crijghs-luyden in tijden van Oorloghe met Crijghs-ampten ende bevelen vereere.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Dat sulcx goet sy lochene ick niet / maer kenne al meerder goet onder t'ghemeyne/dat beter den name van t'Gemeyn-beste waerdigh sy / ende verstae wel dat die eer ende loon-soeckers hem selve soecken/ maer niet het Gemeen-beste/ d'welck sy niet kennen.

Gheerhart Coopman.

Wie kent niet aldernutste voor de Ghemeynte te zijn/dat de Coopmanschap rustelijck zijnen ganck heeft / ende t'Landt Rijck maeckt door Neeringhe ende Wel-varen?

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Die niet/die daer verstaen dat de Rijckdommen der zielen beter zijn dan des Lichaems/diemen dickmael misbruyckt tot der zielen verderff/maer d'andere nimmermeer.

Coen Bouman.

Dat soude loopen teghen mijn meeninghe/wesende dat vele vruchtbare Jaren het grootste nut is voor't Ghemeen beste.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Men seght recht/dat sulcx teghen u meeninge loopt / want alle vermeeringe van Have brenght niet met sich vermeeringhe van deughden / maer dickmael verstickinghe.

Meinaert de Bisschop.

Ick houde ontwijffelijck het aldernutste voor't Ghemeen-beste/datter vrede sy inde Religie.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Soo hebben onse voor-Ouders het beste ghemeen goet ghehadt / maer daer teghen seggen nu vele Gheleerde/leerende datter onder wijlen een valsche vrede sy/om die welcke te verstoren Christus is ghecomen. Maer wat blijf ic hier noch vergheefs staen clappen met versuym mijns tijdts? ick vinde hier niet een die te recht het Ghemeen-beste kent/ hoe mach sulck een doch lief hebben? Een onwijse liefde heeft my hier op-gehouden/die alles hoopende/my oock dede hopen/dat hier noch yemandt soude moghen zijn die t'Ghemeen-beste lief heeft/ maer dit mist my ende u Edele vermoghende Heeren / met dit Gheselschappe wensche ick met herten dat hy u genadelijck doe verstaen / dat het gemeen goet beter/ waerdigher ende schoonder is/ dan elck uwer op-sich / op dat ghy inder waerheyt het beste/waerdighste en schoonste goet noch eenmael meest mooght lieven upter herten. Adieu.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

HY GAET IN EEN ANDER HERberghe, ghenaemt: inde onschamelheydt, daer PRIAPVS uyt-hanght, Ende vindt daer Gierighe, Weeldighe ende Libertijn, daer hy terstondt van scheydt, als gheen lief-hebberen van t'Gemeen-beste wesende, hoe wel zijt haer oock beroemen, ende scheydt voorts uyt de selve Stede, om te gaen naer het Dorp genaemt VERITAS, ende seydt teghen sich selven.

DAer heb ick ghemist/mijn tijdt vergheeffs verquist/om dat ick niet en wist wat daer voor luyden waré: Heere Godt wat vreemder bedencken maeckt my ditte: hoe connen de luyden sich soo vroedt maecken/ nu al te zijn t'gunt sy niet alleen niet en zijn/maer oock niet en kennen: sy weten daer noch niet hoedanigh hy is die t'Ghemeen-beest recht lief heeft: ende noch dorst elck sich vroedt-maecken/dat hy't was: soo vele vermach die waen dat sy-luyden/die daer wat af ghelesen hebben of hooren af clappen/gelijck die blinde vande verwe/sich daer uyt connen vroedt-maecken/dat sy nu al zijn t'gunt sy noch niet te recht en weten: ick soude ghemeynt hebben dat sulcke hen-luyder verbeeldelicke kennisse of waen hen-luyden veel eer beschuldight soude hebben door't verthoon wat sy behooren te zijn/als sy mercken dat zy't niet en zijn/dan dat elck soo plompelick hem selve soude toe-schrijven t'gunt sy gheensins en hebben: soo gaet het leyder gemeenlijck oock toe (als ick my recht bedencke) niet alleen met desen/maer met meest allen luyden: vraeght een gehoude Vrouwe of sy haer Man lief heeft/sy sal vrymoedelicken andtwoorden Ja: Maer vraeghtmen voorder/men sal bevinden dat sy niet den Man/maer haer selff inden Man lief heeft/ick meyn in den voorstandt ende oorbaer haers Huyses: t'vruntlijck gheselschap: de soete troost in teghenheyden/ende diergelijcken meer: daerom sy oock truert als haer Man sterft/al gheloofde sy oock vast dat hy uyt dit ellendighe Dal der Tranen/ende uyt dese sorghlicke ende moeyelijcke Zee/in't vroolicke rijcke Godes/dat's inde veylighe Haven van Ruste ware ghecomen: had sy den Man lief ende niet haer selve in hem/soude dese groote welvaert haers Mans niet overweghen haer cleyn schade? soude sy haer niet veel eer verblijden dan bedroeven? Soo bemint die Man niet sijn Wijf/maer sijn gemack/dienst ende luste in sijn Wijf. hoe/bemint de Amoreus niet sijn Minneken? naer zijn vleeschelicke wellust/oock tot haer schande ende onzalicheydt: heeft sulck een zijn Liefken oock lief? so gaet het met den gemeenen Vrunden/die meest al haer selfs vermaeckelijckheydt/nut/eer/ende lust die sy ghenieten u ter vrundtschappen/ende niet den nut off lust haers vrundts soecken. Soude ick allen Staten van Menschen door-wandelen met mijnen ghedachten/ick meyn dat ick dese eyghen-soeckelijcke/baet-gierighe/woeckersche liefde soude vinden in allen: in allen meyn ick/die noch in Christo niet waerachtelijck herboren zijnde/de ware Godtlijcke liefde ontberen in haren herten/uytghenomen alleen de natuyrlicke tocht des herten/inder Moederen wesende totten Kinderkens/die soodanigh is/dat sy haren hongherighen Maghe/die gekoude beete ontrecken/ende steecken die t'ghelief de Kint inden mont/alleenlick op dat den Kinderen wel soude zijn/sonder alle eygen ghesoeck: Ver-

mach

mach dit noch de redelijcke natuyre inden Menschē tot onderhout vande menschelicke lichamen: hoe soude de Goddelijcke natuyre sulcx niet vermogen inden Weder-gheboozen/tot opvoedinghe ende onderhoudt vande goetwillighe onwijse zielen? soodanighe zijnder dan noch inde Wereldt/ ende soodanige lieven oock met herten t'Gemeen-beste / ende soodanige sal ick vinden in't Dorpken dat ick van verre beginne te sien ghenaemt Veritas: het beghint Avondt te worden: ick wil wat aen-treden soo come ick noch by Sonne ter Begheerder plaetsen: Daer comt een Man upten Velde mede nae desē Dorpe waert: Goeden dach Beste Man/ woondy in dese Vlecke?

Kersten Goed-aert.

Jae ick Vrundt / Godt gheef u oock goeden dach: my verwondert hoe ghy den Wech hebt connen vinden/die is alle man niet condt: oock comt hier weynigh volcx / daerom soude ick wel willen hooren (gheliebet u te segghen) van waer ghy comt.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Gaerne Vrundt / ick come upten Lande vanden Gouvernemente vanden Heere Voel smert vander Landts-noodt.

Kersten Goed-aert.

Hoe ist daer doch ghestelt mette Ghemeente? draghen die oock asschen op't hooft: sacken om't lijff: t'Evangelie inder handt: Ende bidden sy oock al ghelijck in eenrelepe Tale?

Gevaer Hulp-soeck Legaet.

Dat's my een wonderlijcke Vraghe: Waerom vaeghdy niet of die Vrede daer sy? die is nu inden Lande/ soude t'volck dan trueren?

Kersten Goed-aert.

Jck vraeghde niet na de Vrede/ overmits ick niet seecker en wete of die Vrede dan t'Oorlogh nutter is voor't Volck.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Wie mach daer aen twijffelen?

Kersten Goed-aert.

Die daer aen niet en twijffelt dat Godt ons t'beste seyndt/ ende dat dickmael de Roede soo nut ende nootlijc is in een huys als Broot in't Thresoir.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Ghy weet ten minsten wel dat u selve die Vrede nut is/om te comen in't ghebruyck van uwe Have.

Kersten Goed-aert.

Even soo luttel weet ick dat als t'ander: maer of dan noch de Vrede my al schoon nut ware/ ende den Ghemeynte schadelijck/met wat reden soude ic dan noch sulcx mijn nut / tot het ghemeen bederven connen begheeren? Omme nu te vernemen of die Vrede den Ghemeenten nut mochte zijn/ vraeghde ick u oft t'Volck oock Asschen op't hooft hadde etc.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Dat was my een seltsaem Vraghe; wat meynde ghy doch daer mede?

Kersten Goed-aert.

Om daer by te mercken of des Volcx stoute hooghmoet nu alsoo verde onderdruckt ware / dat elck sich als Asschen ende stof onder Godts hant van herten vernederde / ende volghens dien ootmoedelijck allen Pracht ende Pronck

verwerpende / den recht ende slechten sack van noodtdruftigh ghebruyck om t'Lijff/in ghewade/voetsel ende wooninghe ghenieten/ende door't spaerlick teren mildelicker den armen deylen: oft soo eenmael te recht het Evangelium vanden Woordt-rijcken Monde inden goet-dadighen Handen ware gecomen: ende of sy al t'samen inde eenvuldighe Tale van Geest ende Waerheydt baden/ dat Gods Eer ende alder Menschen Heyl magh ghevordert werden/ d'een des anderen misverstandt onpartijdelick draghende.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Dat alles sullen wy hier eer wenschen dan hebben: Jae voorwaer/was dat die meeninghe? die is niet vreemt/ghy wilt segghen/warender gheene Sonden daer en waren ghene Plagen: of waren wy als wy souden/ wy hadden dat wy wouden: want Godt is geen felle Tyran / maer een lieve Vader: meer lust in't ghenadigh vergheven ende wel-doen / dan in't strenghe straffen hebbende.

Kersten Goed-aert.

Dat raemdy recht.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

My verwondert dat ghy nae t'volck vraeght/ende niet na den Gouverneur.

Kersten Goed-aert.

Die is om des volcx/ maer niet het volck om synen wille / dus hanghet aen t'volck meer dan aen hem: dit weet hy oock selve wel / ende verteert derhalven hen selve om des Volcx welvaren wille: dit wist ick al van hem/daerom ick na hem eerst oock niet en vraeghde. Voorwaer soo t'volck / ick meyn t'lichaem/ gulden is/die wijse Bouman/ Godt/ en sal daer geen Cooperen (veel min Aerden) Hooft op setten. Ende dese kennisse heeft my noch langhe goeden hoope ghegheven/als ick soodanighen gouden Hooft saegh op dit Lichaem / alsoo ick daer by t'selve niet geheel verdorven te zijn mocht ghelooven.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Hoe is u Name Vrundt.

Kersten Goed-aert.

Kersten Goed-aert.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Ghy zijt u Name niet geheel onghelijck: gave Godt dat ick vele sulcke rechte Kerstenen van soo goeder/ of Godtlijcker aert/mocht vinden/seght my doch waer woondy?

Kersten Goed-aert.

Daer/in't cleyn Huysken/daer des huyskens eyghen af-malinghe upthangt/ te weten Bethlehem, daer soude ic u mijn Heere dees nachts by my nooden/soo ick niet en duchte dat ic u niet nae u waerde soude connen genough doen / want ick diene met herten gaerne allen Dienaren van soodanighen oprechten Dienaer van't Ghemeen-beste/als de Gouverneur u Heere is.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

By soodanighe luyden ben ick gaerne/ ende in sulcken huyskens Herberge ic liever dan in heerlicke Paleysen / ter liefden vande waerde Gast / die met syn Cuysche Moedere/in zijn eerste jeught/in soodanighen Herberghe t'huys heeft ghelegghen: dus blijve ick by u / ende of daer binnen al schoon mede ghebreck ware/ick sal Broodt ende Wijn doen halen.

Kersten Goed-aert.

Neen

Neen Heere / Broodt sal ons niet ghebreecken / soo mijn wooninghe anders is een recht Bethlehem dat is Broot-huys/ende so die waerde Gast (het Broot des levens) by my is ter Herberghen/ Wijn behoeven wy niet tot wellust/ Bier heb ick/dat sal den dorst connen lesschen.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

My Honghert meer dan my Dorstet/want ic van daghe niet hebbe gegeten.

Kersten Goed-aert.

Gaet binnen Heere.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Neen / leedet my binnen.

Kersten Goed-aert.

Wijf ick brengh een Goet Vrundt met my.

Sophia zijn Huys-vrouwe.

Wellecoom moet hy wesen: leght u dinghen af Heere/ende stelt u te viere op die Stoel.

Kersten Goed-aert.

Stelt ghy Wijf den Tafel / met dat ghy hebt daer oppe/ dees goede Heere is van daghe noch nuchteren.

Sophia.

Dat's langhe ghevast/ ick doe soo Man.

Kersten Goed-aert.

Schickt u te viere Heer/ dat's den verwarmden gangher ghesont / de Tafel sal stucx ghereedt zijn / want vrunden spijse is haest ghecoockt / ende u ben ick Vrundt/om dat ick u Dienaer mercke van des Ghemeynen-bestens. Alderbeste Vrundt / daer is de spijse die wy hebben / eet Heer / mijn Wijf tapt Bier/ ende ick lese nu de zegheninghe.

O Heer die ons gheeft spijs en dranck,
Gheeft dat wy die met waerde danck
Heylichlijck tot uwer eeren
En tot onser beteringh verteeren.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Amen/ dat's een corte Benedictie.

Kersten Goed-aert.

Voor een haestighe hongher dienen corte mijlen totter spijsen: Eet Heere van datter is / de hongher dringht my niet seer / maer honghere meer om verstaen wat mijn Heere doch jaegt in desen hoecke daer dagelicx alle man niet en comt.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Leest dien Brief aen V houdende/ ende u hongher sal versaedt zijn.

Kersten Goed-aert.

Hier staet mijn Name niet op.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Daer staet op x aert/ leest hen door terwijlen eet ick. *Et wijle stillekens geleset heb best by he selve seys also.*

Kersten Goed-aert.

Dunckt u Heere dat ghy hier desen Brief al te rechte bestellet?

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Duncket u neen?

Kersten Goed-aert.

Ick

Jck weet niet wat segghen.

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Jck weet nauwelicx wat dencken/ desen middaghe was ick by velen luyden/ aen welcken desen Brief niet en hieldt/ ende namen sy-luyden sich des selfs soo hardt aen/aen hen-luyden te houden/dat ic vele moeyten hadde omme hen-luyden vroedt te maecken t'gunt waerachtigh was/te weten/dat sy die luyden niet en waren/daer aen de Brief hielt: daer teghen bevinde ick nu waerlick dat dese Brieff houdt aen u/ dit wilt ghy u niet aen-nemen/ ende sal u moeten vroedt maecken dat sy aen u houdt/ t'welck nochtans waerachtigh is. Wat nu? onmoghelijcke ist dat ontuysche liefde in yemande mach zijn/ sonder weten des Minnaers: soude dan die loffelijcke liefde ten ghemeynen besten in u moghen zijn buyten u weten?

Kersten Goed-aert.

t'Js const wel te onderscheyden het wanen van't weten/ ick heb dicmael ghewaent te weten/als ick noch niet wiste hoemen soude weten/ soo heb ick oock meermalen ghewaent dat ick t'Ghemeen-beste boven mijn nut beminde/ende bevant daer naer noch al een crom haecrken van eygen-soeckelickheyt(t'waer dan van eer ofte baet) erghens in een winckelken mijns herten verborghen/ wat weet ick oft nu noch alsoo met my sy?

Legaet Gevaer Hulp-soeck.

Dat sullen wy terstondt beyde seeckerlick weten moghen/ soo ghy my recht wilt antwoorden: Seght doch/ wat acht ghy t'Ghemeen-beste te wesen.

Kersten Goed-aert.

Meyndy Heer/ dat ick's u rechts sou connen beantwoorden?

Sophia.

Jck weet wel ja Man/ wy hebben dickmael daer af ghesprooken/men mach al te wijs eñ al te rechtvaerdigh zijn/alsoo ooc al te ootmoedich/t'welck valt alsmen uyt hovaerdighe vreese voor doolen door't swijghen wijser wil schijnen dan men is: of alsmen uyt onnutte schaemte die bekende waerheydt heelt.

Kersten Goed-aert.

t'Js soo Wijff/maer t'is gheen cleyn saecke byden grooten van groote saecken zijn cleyn oordeel te verclaren/niet te min merckende tot wien ick spreecke/ wil ick/ ghevraeght zijnde/ mijn arm goet-duncken daer van segghen. Alsoo achte ick voor't Ghemeen-beste, dat vele menschen goet worden ende blijven.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Dat's te recht het alderbeste Ghemeen-beste: seght nu wat meest daer toe vordert?

Kersten Goed-aert.

Dat d'Overheydt hen recht quijte in't gheven van goede Wetten: ende in't beschermen vanden goeden volcke: ende dat het volck ghewillichlick sulcken Overheydt onderdanigh sy/daer toe behoeft/ wijse Raedt/Edeldom/eñ Rechtvaerdighe Winners.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Dat's noch al recht/ende sulcx siet ghy oock aen voor goet ende schoon?

Kersten Goed-aert.

Jae ick voorwaer.

Legaet gevaer Hulp-soeck.

Baert

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

Waert het aenſchouwen van goede ende ſchoone dinghen /gheen liefde tot de ſelve?

Kerſten Goed-aert.

Het doet.

Legaet gevaer Hulpſoeck.

Wat-men dan kent voor't meeſte goet/ende voor de meeſte ſchoonheyt/ daer toe moet oock die meeſte liefde zÿn/moet het niet? Verſtaet my: Of een gierich Man/kennende de grootheydt ende ſchoonheyt van een gouden Reael van Ooſtenrÿc/der ſelver een ſage leggen over een zÿde/eñ etlÿcke hondert duyſendẽ der ſelver penninghen over d'ander zÿde/op welcke zÿde meyndy dat hy ſyn meeſte liefde ſoude hebben/op den eenen gouden Reael / ofte opte groote menighte?

Kerſten Goed-aert.

Dat verſtaet ſich ſelve/zÿn liefde ſoude duyſentmael meerder of grooter zÿn tot een grooten hoope/dan totten eenſamen penninck.

Legaet gevaer Hulpſoeck.

Ghy verſtaet dan oock wel dat het goet worden van veel duyſent Menſchen/ beter ende ſchoonder is dan van u allen: hoe macht dan zÿn/dat by u (ſulcx wetende) geen meerder liefde tot het Ghemeen-beſte/dan tot u alleen ſoude weſen. Ghy/O Kerſten Goed-aert/zÿt dan de Man daer aen de Brieff hout/ende dien ick ſoecke/ende ſoodanighe hoope [illegible] meer te vinden morghen / dus begheere ick dat ghy ten aenſchou van des Ghemeenen-beſtens noodt/ u t'avont opten reyſe ruſten wilt / om morghen vroegh te trecken na den Landen onder mÿns Heeren Gouvernemente weſende / ick ſal hier nae andere meer ſoodanighen luyden ſpooren/aenſpreecken ende bewillighen totter reyſen om met henluyden u te volghen.

Kerſten Goed-aert.

Of ick ſchoon al ſoodanigh ware als ghy my acht Heere / ſoo ſtaet te bedencken oft oock nut ſy dat ick reyſe.

Legaet gevaer Hulp-ſoeck.

Hoe ſoo?

Kerſten Goed-aert.

Gheen verſtandigh Menſch doet wat vergheefs: vergheefs ducht ick mÿn reys te ſullen zÿn / want ick ben daer by den grooten Hanſen niet minder ghehaet dan de Vrouwe ſelfs waer af dit Dorpken den Name voert: wie ſal my eenigh gheloove gheven? Ende of ick ongheachte / ongheleerde ende ghehate Menſche noch ſchoon al wat nuts (dat moghelÿc in my niet en is) mochte aengheven/wat ſal't vorderen? ick kenne der partÿdighen bitterheyt ſoo groot op my/ dat ſy eer voor quaedt ſouden vervloecken t'goet dat uyt my mocht voortcomen/ dan aen-nemen/ ende dit alleen om dat het van my gheſeydt ſoude zÿn/ ſulcke luyden zÿn noch meeſt (dit's onluſtigh) ſoodanige/dat ſy ſelve hart noch herſenen en hebben om yet nuts voor't Ghemeyn-beſte voort te brengen/ maer zÿn Meeſters/om door een ſchÿn van grooten yver tot haren Godſ-dienſt/oprechte Catholÿcken of Gheloovighen gheacht te worden : dit heb ick nu al dicmael inder daet bevonden/met lachterlicken achterclap / in ſaecken daer ic met behoorlicken middelen/t'gunt my nut dochte/oorbaerlÿck aen gaf/t'ſelve volck is nu noch in't ſpel : wat verwachte ick nu anders dan t'ſelve? ick ontſie ghene moeyte/verachtinge noch vervolgh/maer haet verlooren moeytẽ/ die onvruchtbaer blÿven.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

Legaet Gevaer Hulpsoeck.
Treckt hem/hoopet beste/doet u beste/voor't Gemeen-beste/Godt sal't schicken in't leste.

Eynde den 17. Iunij 1577.

EEN VVEL-GHESCHICKT LANTSCHAP.

Daer d'Overheyt Godt eert, t'volcx nut mint vvaerdelick,
Goey VVetten geeft: loont en straft rechtvaerdelick,
t'Quade verhoet, en t'goede beneerstight vvijselick,
d'Edelheyts deughden, boven snoode vvinsten eert.
Niemanden verdruct, maer t'gevvelt manlick af-vveert,
Regeertmen t'Lant, Godtlick, nutlick en prijselick

Daer t'volck d'Overheyt gehoorsaemt oprechtelick,
Haer goey VVetten volght vryvvillich niet knechtelick,
Accijs en schattingh betaelt, sonder murmureren,
Voor d'Overheyd bidt datse Godt vvil bevvaren,
Eendrachtigh blijft sonder d'een d'ander te besvvaren,
VVert t'Landt geseghent vanden Heere der Heeren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
Pflt 1486